

EBA/WRG/2013/01

12. detsember 2013

Hoiatame tarbijaid virtuaalse raha eest

Kokkuvõte

Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) avaldab käesoleva hoiatuse, et juhtida tähelepanu võimalikele riskidele, mis võivad tekkida virtuaalset raha, nagu Bitcoin, ostes, hoides ja sellega kaubeldes. Virtuaalsed vääringud on üha populaarsemad, seetõttu tuleb olla teadlik virtuaalse rahaga kaasnevatest riskidest, sh ohust kaotada raha. Täna ei kehti ühtegi seadust või regulatsiooni, mis kaitseks kahju eest, mis võib tekkida virtuaalsete vääringute vahetamise või hoidmise platvormi tõrkel või tegevuse lõpetamisel.

EBA hindab praegu kõiki virtuaalsete vääringutega seotud asjakohaseid küsimusi, et teha kindlaks, kas virtuaalsed vääringud peaksid olema reguleeritud ja järelevalve all. Seni on soovitatav viia end kurssi nendega seotud riskidega.

Mis on virtuaalsed vääringud?

Virtuaalne vääring on teatud reguleerimata digitaalne raha, mida ei emiteeri ega garanteeri keskpank ja mida saab kasutada maksevahendina. Kasutatakse mitmesuguseid virtuaalseid vääringuid alates arvutimängude võrgukeskkondade ja sotsiaalvõrgustike vääringutest kuni väljaspool internetti kehtivateks muudetud maksevahenditeni. Üha enam võimaldatakse kasutada virtuaalset raha ka kaupade ja teenuste eest tasumisel jaemüüjatele, restoranidele ja meelelahutuskohtadele. Nende tehingutega ei kaasne enamasti lisa- ega teenustasusid ja need ei toimu panga kaudu.

Hiljuti on virtuaalne vääring bitcoin loonud tingimused uue põlvkonna detsentraliseeritud mittehierarhiliste virtuaalsete vääringute, nn krüptiliste valuutade sünniks. Bitcoinil kasvul järel on tekkinud kümned muud virtuaalsed vääringud.

Kuidas see toimib?

Virtuaalset raha saab bitcoini näitel osta tavalise raha eest valuutavahetuse platvormi kasutades. Seejärel kantakse raha bitcoini isikukontole, mida nimetatakse digitaalseks rahakotiks. Tarbijad saavad seda rahakotti kasutades saata Interneti kaudu bitcoine kõigile, kes seda vastu võtavad, või konverteerida see tagasi riikide garanteeritud tavavaluutaks, nt eurodeks, naelsterlingiteks või dollariteks.

Uusi bitcoine luuakse ehk kaevandatakse Internetis intensiivselt arvutiressursse kasutava tarkvara abil. Nimetatud tarkvara võimaldab tarbijatel kaevandada väikest hulka vääringut sihtotstarbeliselt keerukaid algoritme lahendades. Ent rahapakkumise kasv on fikseeritud ja seetõttu emiteeritakse teatud aja jooksul üksnes väike hulk raha.

Missuguste riskidega tuleb arvestada?

EBA on tuvastanud mitu erisust ja riski, millega tuleb virtuaalseid vääringuid ostes, hoides või nendega kaubeldes arvestada.

Rahast võib ilma jääda valuutavahetuse platvormil

Virtuaalsete vääringute hankimiseks võib osta neid otse omanikult või valuutavahetuse platvormi kaudu. Enamasti nende platvormide toimimist ei reguleerita. Paljudel juhtudel on sellised valuutavahetuse platvormid tegevuse kas tegevuse lõpetanud või töötamast tõrjunud, mõnel juhul kolmandate poolte sissehakkimise tõttu. EBA-t on informeeritud, et tarbijad kaotavad pidevalt suuri summasid nimetatud platvormidel hoitavat raha.

Arvestage asjaoluga, et valuutavahetuse platvormid ei ole pangad, mis hoiavad virtuaalset raha hoiusena. Kui valuutavahetuse platvormil kaob raha või tekib tõrge, ei taga ükski kehtiv õigusakt – nt hoiuste tagamise skeemi kaudu – kaitset, et hüvitatakse raha, mida te hoidsite valuutavahetuse platvormil, isegi kui selle on registreerinud riigi ametiasutus.

Raha võidakse digitaalsest rahakotist varastada

Ostetud virtuaalset raha hoitakse digitaalses rahakotis arvutis, sülearvutis või nutitelefonis. Digitaalsetel rahakottidel on avalik võti ja isiklik võti või parool, mis võimaldab juurdepääsu rahakotile. Digitaalsed rahakotid ei ole siiski häkkeritele kättesaamatud. Sealt võib raha varastada täpselt samuti nagu tavalisest rahakotist. Teatatud on juhtumitest, kus tarbijad on jäänud ilma virtuaalsest rahast, mille väärtus on üle 1 miljoni USA dollari, ja väljavaated seda tagasi saada on kasinad.

Lisaks võib digitaalse rahakoti võtme või parooli kaotamisel juhtuda, et virtuaalset raha ei saa selle omanik enam kunagi tagasi. Paroole registreerivaid ja asendusparoole väljastavaid keskasutusi ei ole loodud.

Virtuaalseid vääringuid maksevahendina kasutades olete kaitseta

Kui maksta kaupade ja teenuste eest virtuaalseid vääringuid kasutades, ei taga EL-i õigusaktid õigust raha tagasi saada nagu näiteks tavapärase pangaülekande või muult maksekontolt tehtud ülekande puhul. Raha, mis arvestatakse digitaalsest rahakotist maha kinnitust saamata või ekslikult, enamasti ei tagastata. Jaemüüjad võtavad virtuaalseid vääringuid vastu omal äranägemisel ja/või lepingute alusel ja see ei ole püsivalt garanteeritud, vaid võib mis tahes ajal etteteatamisajata muutuda.

Virtuaalse raha väärtus võib kiiresti muutuda ja isegi nulliks kahaneda

Bitcoinide ja muude virtuaalsete vääringute hind on hoogsalt kasvanud. Seetõttu on mõned tarbijad otsustanud nendesse investeerida. Siiski tuleb arvestada, et virtuaalse raha väärtus on väga kõikumine ja võib kiiresti nii kasvada kui ka kahaneda. Kui teatud virtuaalse vääringu populaarsus kahaneb näiteks seetõttu, et mingi muu virtuaalne vääring muutub populaarsemaks, on üsna tõenäoline, et koos populaarsusega väheneb järsku ja püsivalt ka selle väärtus.

Vääringute hinna kõikumine mõjutab virtuaalse raha maksevahendina kasutajaid, sest vastupidi riikide poolt garanteeritud tavapärasele panga- või maksekontole makstud rahale ei saa olla kindel, et virtuaalraha väärtus jääb üldjoontes stabiilseks.

Virtuaalses vääringus tehingute tegemise võimalust võidakse ära kasutada kuritegelikel eesmärkidel, sh rahapesuks

Virtuaalsetes vääringutes tehtavad tehingud on avalikud, aga nimetatud tehingute pooled (maksjad ja saajad) ei ole. Enamasti ei ole tehingud jälgitavad ja need tagavad virtuaalse vääringu tarbijatele ulatusliku anonüümsuse. Seetõttu on võimalik, et virtuaalse raha võrku kasutatakse tehinguteks, mis on seotud kuritegude, sh rahapesuga. Kuritegeliku ära kasutamise tulemuseks võib olla, et õiguskaitseorganid otsustavad valuutavahetuse platvormi sulgeda ja blokeerida juurdepääsu platvormidel hoitavale rahale ja selle kasutamisele.

Võib tekkida maksukohustus

Tuleb arvestada, et hoiustatavatelt virtuaalsetelt vääringutelt tuleb tasuda makse, nt käibemaksu või maksu investeringu kasvult. Tuleb kindlaks teha, kas virtuaalseid vääringuid kasutades tekib konkreetses riigis maksukohustus.

Mida enda kaitseks ette võtta?

Soovitame virtuaalsete vääringute ostmisel kõigiti arvestada ja aru saada nende erisustest. Ei maksa virtuaalraha ostmiseks kulutada pärisraha, millest ilmajäämist te endale lubada ei saa.

Võtke ka oma digitaalse rahakotiga kasutusele samad ettevaatusabinõud nagu tavalise rahakotiga. Seal ei tasu hoida suurt hulka raha väga pikka aega. Raha tuleb hoida turvalises ja kindlas kohas. Kui kavatsete kasutada valuutavahetuse platvormi, peaksite olema teadlik ka sellest, kes on nende omanikud, milline on nende ärimudel, läbipaistvus ja avalikkuse suhtumine neisse.